

VÕRTSJÄRVE MATKAJUHT

VÕRTSJÄRV TRAVEL GUIDE

VAATAMISVÄÄRSUSED

PUHKEVÕIMALUSED

SIGHTS IN THE REGION

HOLIDAY-MAKING

www.vortsjarv.ee

 Võrtsjärv
Vaatame tulevikku

Hea rännuhuviline!

See väike taskuteatmik on sulle abiks, kui oled avastamas Võrtsjärve ümbruse radasid. Oma salapära ja suursugususega on Võrtsjärv lummanud kirjanikke ja luuletajaid. Juba 18. sajandist alates on järveteadlased uurinud elu Võrtsjärves, rikkalikud kalavarud on kohalikele elatusallikaks. Aastasajad on mõjutanud järveümbruse looduskeskkonda ning jätnud oma jälje piirkonna kultuuri- ja ajalukku.

Võrtsjärve ja teda ümbritseva looduse ilu on läbi aegade ligi meelitanud külalisi, pakkunud võimalusi aktiivseks puhkuseks ja vaba aja veetmiseks. Nõukogude aja lõpu ja iseseisvumisaastate raskused pidurdasid puhkemajanduse arengut piirkonnas.

Otsekui ärganuna varjusurmast, just täna ja praegu toimub Võrtsjärve taasavastamine. Eesti suurima sisejärve äärsed omavalitsused on otsustanud muuta Võrtsjärve tundmatust paigast magnetiks. Korrastatakse turismiobjekte, viidastatakse matkaradu ja avatakse vaateid järvele.

Tule Sinagi ja avasta enda jaoks Võrtsjärv ning vaatame koos tulevikku!

Võrtsjärve Sihtasutus

Happy traveller!

This little pocket tour guide is meant to help you discover the pathways in the vicinity of Võrtsjärv. Being both mysterious and majestic, Võrtsjärv has always fascinated writers and poets. From as early as the 18th century, scientists have studied lake-life in Võrtsjärv and abundant fish resources are the means of subsistence for locals. Centuries have affected the natural environment near the lake and left their trace in the culture and history of the region.

The beauty of Võrtsjärv and its surrounding nature has, throughout the ages, attracted visitors and has been offering possibilities for activity holidays and for spending free time. However, difficulties, at the end of the Soviet period and during the first years of independence, hindered the recreational development in the region.

As if awakening from an apparent demise, it is namely now today that the re-discovery of Võrtsjärv is taking place. Local governments around the largest inland lake of Estonia have decided to change Võrtsjärv from an unfamiliar place to a real magnet. Tourism opportunities are being developed, hiking tracks labelled and new views are being opened to the lake.

You too should come and discover Lake Võrtsjärv for yourself from the point of view sustainable perspective.

Lake Võrtsjärv Foundation

Sisukord *Contents*

Piirkonna vaatamisväärsused <i>Sights in the region</i>	7
Piirkonna puhkevõimalused <i>Holiday - making</i>	19
Kalepurjeka kruisiid <i>Kaleship cruises</i>	24
Rattamatk- Elu ümber Võrtsjärve <i>Bicycle trip - Life around Lake Võrtsjärv</i>	25
Kontaktid <i>Contacts</i>	26

VÖRTSJÄRV LAKE VÖRTSJÄRV

Eestimaa südames on aastatuhandeid lainetanud suur, ligikaudu 270-ruutkilomeetrise pindalaga järv, mis nähtavasti tänu oma hägusele rohekaskollasele, väheläbipaistvale veele on varem kandnud Virtsjärve, praeguses keelepruugis Võrtsjärve nime. Võrtsjärv on Eesti suurim sisejärv. Pindalalt on ta suurem kui teised Eesti järved kokku, arvestamata Peipsit.

Järv asub Sakala ja Otepää kõrgustiku vahelises nõos. Võrtsjärve nõgu on jääajaelse tekkega, kuid seda on mõjutanud ka mandrijää. Saari on järves vähe, enamik neist järve lõunaosas. Tondisaar ja Pähksaar on püsivad saared, Ainsaar muutub madala veeseisu puhul poolsaareks, Heinassaar jääb kõrge veeseisu puhul vee alla. Suurele pindalale vaatamata on järv madalaveeline (keskmine sügavus 2,8 m). Sügavaim koht, 6 meetrini ulatuv Sapi süvik paikneb Tondisaare ja idakalda vahel, Väikese Emajõe sängi pikendusel.

Järve kaldad on enamasti madalad - lõunaosas soised, põhjaosas liivased. Suhteliselt kõrge on idakallas, kus mitme kilomeetri pikkusel lõigul paljandub keskdevoni liivakivisetetud aluspõhi.

Võrtsjärve suubub mitukümmend suuremat või väiksemat sissevoolu, mis koguvad oma vee järve pinda 12 korda ületavalt valgalt Valga-, Viljandi- ja Tartumaal. Suuremateks sissevooludeks on Väike Emajõgi, Öhne, Tarvastu ja Tánassilma jõgi, väljavooluks on Suur Emajõgi. Eestis ainulaadseks nähtuseks on mõnikord kevadise suurvee ajal Suure Emajõe ülemjooksul 5 km ulatuses tekkiv veepais. Veerohke Pede jõe veest hakkab osa voolama Peipsi poole, osa vastassuunas Võrtsjärve poole. Sel ajal, keskmiselt kahe nädala jooksul aastas, võib Võrtsjärvel väljavool puududa. Takistatud väljavoolu tõttu püsib kevadine suurvesi enamasti mitmeid kuid ja ka sügisene veetõus on märgatav. Veetase kõigub aastas keskmiselt 1,4 m, mis moodustab poole keskmisest sügavusest. Järve veemaht võib aga kõrge ja madala veeseisu ajal erineda ligi kolm korda.

Võrtsjärv on olnud kalarikas veekogu läbi sajandite. Veel 18. sajandi lõpul toonitab Eesti- ja Liivimaa loodust kirjeldanud A.W. Hupel Võrtsjärve suurt kalarikkust. Tänapäeva Võrtsjärvest ja tema sissevooludest on püütud 36 kalaliiki. Peamisteks töõnduskaladeks on koha, angerjas, latikas ja haug. Palju on ahvenat ja särge, pidevad asukad on rääbis, peipsi tint, säinas. Viie- ja kuuekümnendail aastail oli Võrtsjärvel kiisjärve kurvavõitu kuulsus, sest valdava osa kalasaagist andis väheväärtsilik prügikala. Tänu limnooloogiajaama teadurite ettepanekute (traalpüügi lõpetamine, kalakaitse tõhustamine, angerjamaimude regulaarne sissetoomine) rakendamisele on nüüd püügis ülekaalus suured ja hinnalised kalad. Võrtsjärve keskmine kalasaak on üle 400 tonni aastas, sellest 60-70% moodustab hea toidukala. Angerja üliväikest looduslikku populatsiooni Võrtsjärves on alates 1956. a. üsna pidevalt täiendatud, lastes igal aastal järve tillukesi klaasangerjaid.

Võrtsjarv is the largest lake within the boundaries of Estonia. Not considering Lake Peipsi on the Russian border, it surpasses all other Estonian lakes together by the surface area (270 sq km).

The lake depression is of preglacial origin but has somewhat been influenced by glaciers. The few islands are mostly located in the southern part of the lake. Tondisaar and Pähksaar are permanent islands while Ainsaar turns into a peninsula during low water, and Heinassaar is flooded in high water periods. Despite its large surface area, the lake is shallow (the average depth 2.8 m). The deepest place (about 6 m) lies between the eastern shore and the island of Tondisaar along the submerged elongation of the riverbed of the Väike Emajõgi River.

The shores of Võrtsjarv are mostly low: swampy in the southern part, and sandy in the northern part; the eastern shore is higher. On the eastern shore the Devonian sandstone bedrock is denuded along a stretch of several kilometres.

Võrtsjarv has tens of inflows collecting their water in three counties, on a catchment area exceeding the lake surface twelve times. Väike Emajõgi, Öhne, Tarvastu, and Tánassilma rivers are the largest inflows. Suur Emajõgi is the single outlet; however at times in spring when dammed up by a mighty flood from the Pede River 5 km downstream, the river starts flowing back towards the lake. During such a period (on the average two weeks a year) Lake Võrtsjarv is devoid of any outflow. As a result, the high waterlevel usually lasts for several months in spring, while even the rise in autumn can be noticeable. The mean annual difference in the lake volume between the high and low water level can be threefold.

36 fish species occur in Lake Võrtsjärv. Pike-perch, eel, bream, and pike are the most important commercial fishes while perch and roach are also abundant. In the fifties and sixties Võrtsjärv was known as a ruff lake since inferior fish prevailed in catches. After the application of measures proposed by scientists of the Limnological Station (ban on trawling, strict fish protection, introduction of glass eels), big and valuable fish species became dominating. The total yearly fish catch averages over 400 tons in Lake Võrtsjärv, with the share of valuable fish 60-70%. The negligible natural eel have been caught in some years.

VÕRTSJÄRVE PIIRKOND LAKE VÕRTSJÄRV AREA

Võrtsjärve piirkonna moodustavad seitse Võrtsjärvega piirnevat valda, mida seovad juba ajalooliselt väljakujunenud ühistegevuse traditsioonid.

Võrtsjärve ja selle ümbruse areng ning Võrtsjärve kui ressursi plaanipärane ärakasutamine on kõigi valdade ühishuvi. Vallad paiknevad kolme eri maakonna territooriumil:

Rannu ja Rõngu - Tartumaal;

Puka ja Põdrala - Valgamaal;

Tarvastu, Viiratsi ja Kolga-Jaani - Viljandimaal

Elanike arv 2006. a. - 17 992

Keskmine asustustihedus - 6,7 in/km²

Laste osatähtsus rahvastikus - 22,2%

Sadamaid ja randumiskohti - 33

Maavarad: turvas, järvelubi ja järvemuda, liiv ja kruus

Taimkate: soometsad, palumetsad, luha- ja sooniidud

Linnustik rändeajal: rabahani, suur-laukhani, välja-loorkull, suur-koovitaja, punajalg-tilder, lambahänilane, põldlooke jt.

Lake Võrtsjärv area comprises seven rural municipalities bordering the water, connected with each other by traditions of joint activities, set throughout history. The development of Lake Võrtsjärv and its vicinity, and planned utilisation of Lake Võrtsjärv as a resource, is the common interest of all rural municipalities. The mentioned rural municipalities are located on the territories of three different counties:

Rannu and Rõngu - in Tartu County;

Puka and Põdrala - in Valga County;

Tarvastu, Viiratsi and Kolga-Jaani - in Viljandi County

Number of inhabitants in 2006 - 17 992

Average population density - 6,7 p/km²

Share of children in population - 22,2%

Ports and landing places - 33

Natural resources: peat, lake lime and lake mud, sand and gravel

Vegetation: bog forests, heath forests, bottom-land meadow and marsh meadows

Birds during migration: bean goose, white-fronted goose, hen harrier, curlew, redshank, yellow wagtail, skylark, etc.

Õhuvaade Jõesuule A. Ader

PIIRKONNA VAATAMISVÄÄRSUSED *SIGHTS IN THE REGION*

Tamme paljand matkarajal U. Rootsmaa

RANNU PÜHA MARTINI KIRIK RANNU ST MARTIN'S CHURCH

Arhitektuurimälestis ehitati 15 sajandi algul. Omapärase ruudulähedase põhiplaaniga pikihoone võlvid hävisid 17. sajandi alguse sõdades. Suuremad ümberehitused toimusid aastail 1835 ja 1876. Kirikus on Baltimaade vanim kantsel (16. sajandist), Rootsi kuninga Karl XII kingitud kroonlühter aastast 1699 ja korjanduspakk aastast 1755. Neogooti stiilis altarisein valmistati 1890. a. Tartus L. Bandelier' töökojas, altarimaali "Kristus ristil" autor on R.J. v.z. Mühlen. Mälestustahvel Vabadussõjas langenuile avati 25. augustil 1991. Kiriku 33 m kõrgune torn on heaks orientiiriks järvel seilajatele.

This architectural memorial was built at the beginning of the 15th century. The vaults of the longitudinal building with a unusual square-shaped basic design plan were destroyed during the wars at the beginning of the 17th century. Major reconstruction works took place in 1835 and 1876. The oldest pulpit, (dating from the 16th century) in the Baltic countries, is located in this church, and also the chandelier presented by the Swedish King Karl XII in the year 1699, and a collection box dating from 1755. The altar wall, styled in Neo-Gothic manner, was manufactured in 1890, in Tartu, in L. Bandelier's workshop, the creator of the altar painting, 'Christ on the Cross' was R.J. v.z. Mühlen. A memorial plate, for those who perished in the Liberation War, was opened on August 15, 1991. The 33 metre-high steeple serves as a good landmark for sailors on the lake.

TAMME PALJAND

ABRASION SHORE AT TAMME

Looduskaitse alla kuuluv 200 m pikkune ja kuni 8 m kõrgune keskdevoni liivakivi paljand sai väljasurnud rüükalade leiukohana kuulsaks juba 19. sajandil. Paljandi serva mööda kulgeb paarikilomeetrine matkarada, rajatud on trepid ja piknikukohad.

The 200 m long and up to 8 m high Mid-Devonian sandstone (so-called Old Red) bedrock denudation, currently under nature protection, already became famous in the 19th century, as the location where

TAMME TUULIK WINDMILL AT TAMME

Tamme külas säilinud pööratava peaga, nn. hollandi tüüpi tuulik on üks tähtsamaid kaldamärke järvel viibijaile.

The so-called Dutch type windmill with a turning head has been preserved in Tamme village, being one of the most relevant landmarks for those on the lake.

VALLAPALU

Rannu vallamaja asub omaette metsa sees.

Telliskivist valla- ja kohtumaja õnnistati 17. novembril 1902. Vallamaja lähedal on võidutule altar. Kaugemal Palupää metsas asub II Maailmasõjas hukkunute ühishaud mälestussambaga.

Surmuaed rajati Vallapallu 1775. a. paiku. Maakivist kabel ehitati 1880. aastatel, kalmistu väravad õnnistati 1933. a.

Rannu rural municipality council building is situated separately in the forest. The brick council and court building was blessed in 1902. Near the rural municipality council building, there is a victory fire altar. Further away, in Palupää forest, there is a mass grave of those who perished during World War II with a memorial monument.

The graveyard in Vallapalu was established around 1775. The earth-stone chapel was built during the 1880s, the gates of the cemetery were blessed in 1933.

RANNU UUSAPOSTLIK KIRIK RANNU NEW-APOSTOLIC CHURCH

Apostliku-õigeusu kirik ehitati aastail 1899-1901 ja õnnistati 5. mail 1905 Jeesuse Jeruusalemma mineku auks. Õigeusu koguduse tegevus lõpetati

aastal 1961, hoonet kasutati kolhoosi laona. Kaheksakümnendatel aastatel otsustas Rannu sovhoos ülekohtu heastada ja taastas kirikuhoone. Esialgne eesmärk oli kasutada kirikut tavandihoonena. Kui aga Rannus tekkis Eesti Uusapostliku Kiriku kogudus, võeti tavandihoone rendile. Hea akustikaga kirikus on korraldatud avalikke kontserte. Pastorihoones tegutseb Rannu pereinstit.

The Apostolic-Orthodox church was built during 1899-1901 and blessed on May 5, 1905, in the honour of Jesus' going to Jerusalem. The activities of the Orthodox congregation were terminated in 1961, the building was used as the storehouse of the local kolkhoz. During the 1980s, the Rannu state farm decided to redeem the injustice and restored the church building. The initial goal was to use the church for ceremonial purposes. However, when the Estonian New-Apostolic Church congregation emerged in Rannu, they rented the ceremonial building. Public concerts have been organised in the church as the good acoustics of the building contribute much to a performance. The family doctor in Rannu has her practice in the parsonage.

RANNU PARK JA MÕISAHOONED - RANNU MANOR PARK

Rannu vasallilinnus rajati 13. sajandi keskpaiku liivi päritoluga Dolenite suguvõsa poolt. Rannu mõisapreili Barbara v. Tiesenhauseni traagilisest armuloost on ainet saanud Aino Kallas jt. kirjanikud. Kindluse hävitasid Vene väed Liivi sõja ajal. Kaitse alla kuulub müüriiga piiratud park, mida ääristavad endised mõisahooned ja kunagi linnust ümbritsenud tiik. Mõisapargis on spordihuvilistel võimalik kasutada palliplatsi.

The Rannu vassal stronghold was founded in the mid-13th century, by the Dolen kinship of Livonian origin. The tragic love-story of Barbara v. Tiesenhusen, daughter of Rannu's lord of the manor, has inspired and provided material for Aino Kallas and other writers. The fortress was destroyed by Russian troops during the Livonian War. The park surrounded with a wall and bordered by former manor buildings, and the pond that used to surround the stronghold, are under conservation. Those interested in sports have the opportunity to use the field for ball games in the manor park.

VEHENDI PUHKEKESKUS

VEHENDI RECREATIONAL AREA

Kaunimaid ja populaarsemaid puhkepaiku idakaldal. Siin asub rändrahn Neitsikivi, astmeline järvekallas kannab Trepimäe nime. Rand on kohane suplemiseks, puhkealal pikniku- ja lõkkeplats, võrkpalliplats ja varjualune. Põline Vehendi küla on vanimaid Rannu kihelkonnas, siinkandis hariti põldu vähemalt 2500 aastat tagasi.

One of the most beautiful and popular recreational sites on the Eastern shore. Here is the boulder Neitsikivi (Virgin rock); the steplike shores of the lake are called Trepimäe (Stairhill). The beach is suitable for swimming and provided with picnic area and shelter.

The ancient Vehendi village is one of the oldest in the Rannu parish and, in this area, lands were already being cultivated at least 2500 years ago.

LIMNOLOOGIAKESKUS -

THE LIMNOLOGICAL CENTRE

Limnoloogiakeskuse ajalugu algab aastast 1954, kui Võrtsjärve idakaldale, tühja Petseri tallu, rajati Teaduste Akadeemia väike väilibaas, mis kandis kuni 2005. aasta alguseni Võrtsjärve limnoloogijaama nime. Asutuse missiooniks on Eesti siseveekogude elu ja tervise eest seismine, et nad säiliksid heas seisundis ka tulevaste põlvete jaoks. Praegu moodustab Limnoloogiakeskus Eesti Maaülikooli (endine EPMÜ, EPA) Põllumajandus- ja Keskonnainstituudi omaette allüksuse, mille koosseis on omakorda 4 teadusrühma. 2001. aastal avati EPMÜs rakendushüdrobioloogia õppetool, mille põhibaasiks on Limnoloogiakeskus. Selle töötajaskonda kuulub 2005. a. alguse seisuga 50 inimest, kellest 15 teadlast töötab ja elab kohapeal.

Limnoloogiakeskuses tehakse fundamentaal- ja rakendusuringuid, õpetatakse üliõpilasi ning juhendatakse kraadiõppureid.

Launched in 1954, this research centre focuses on Estonian inland waters, the main task being the elaboration of scientific bases for economic utilisation and protection of Estonian inland water bodies. The centre carries out fundamental and applied studies and its staff teaches the students of the Institute of Zoology and Hydrobiology within

Tartu University. The cornerstone of the main building was laid down on May 6, 1961; Aleksander Niine designed the greenery. The station has its own port.

TONDISAAR (GHOST ISLAND)

Vähem kui poolehektarine saareke ulatub mõne meetri üle Võrtsjärve pinna. Saar võib olla jäänuk suuremast pinnavormist, seda ümbritseb roogu kasvanud madalik ja mitu kivivare. Tondisaar on pakkunud varju üksinduseotsijatele. Rajatud on puhkekoht lõkkeplatsi ja grillimisvõimalusega. *The little islet, with an area of less than a hectare, stretches some metres above the level of Lake Võrtsjärv. The island could be the remains of a larger surface form, being surrounded by reedy lowland and several cairns. Tondisaar has offered shelter to those looking for solitude. A recreation ground has been built, offering a campfire site and barbecuing possibilities.*

MUSTJÄRV (BLACK LAKE)

Väike rabajärv umbes 2 km Võrtsjärvest idas. Umbes 23 ha suurust järve ümbritseb rabamännik. Vee äärde pääseb laudteed mööda põhjakaldalt, muidu piirab järve öötsikuriba. Mustjärve ääres kohtab rohkesti kopra tegutsemisjälgi, koprarajale on võimalik tellida giidi. Mustjärve ümbruskonnast võib korjata rabamurakaid, jõhvikaid, pohli, mustikaid ja seeni. Lähedal asub metsamarjade kasvatusese spetsialiseerunud Marjasoo talu. *A little bog lake, approximately 2 kilometres to the east of Võrtsjärv, with an area of about 23 hectares, surrounded by bog pinery. It is possible to approach the water from the northern shore, but the rest of the lake is bordered by a marshy land strip. There is*

a lot of evidence of beavers' activities at Mustjärv, it also possible to order a tour guide on the beaver track. Bog brambles, cranberries, lingonberries, blueberries and mushroom can be picked in the neighbourhood of Lake Mustjärv. The Marjasoo farm, specialising in forest berry growing, is in the vicinity.

TULIMÄGI (FIREHILL)

Ka Ervumäe ja Rannu Munamäe nime all tuntud kõrgendik kujutab endast 6 km pikkuse Valguta suurvoore põhjaotsa, mis ulatub 99 m üle meretaseme ja umbes 65 m üle Võrtsjärve taseme. Rahvasuu seostab Tulimäe nime Jüriöö märgutulede süütamisega.

This upland, also known as Ervumägi and Rannu's Munamägi (Egghill), is actually the northern part of the 6 km-long Valguta great drumlin, reaching 99 m above sea level and approximately 65 metres above the water level in Lake Võrtsjärv. People connect the name of Tulimägi with the lighting of fire signals during the St. George's night rebellion (1343).

VALGUTA MÕISAPARK

VALGUTA MANOR PARK

Esmateatud Valgutast on aastast 1582, iseseisev mõis rajati 17. sajandil. Rannu-Rõngu tee äärde jääb suur, üsna liigirikas mõisapark, kus asub Valguta Lasteaed-Algkool 1936. a. ehitatud hoones. Valguta mõisa Köödsa kõrtsis sündis luuletaja Ernst Enno (1875-1934), kohta tähistab mälestuskivi. *First facts regarding Valguta date from 1582, with an independent manor being founded in the 17th century. There is a large manor park, relatively rich in species, located near the Rannu-Rõngu road,*

where Valguta Kindergarten-Elementary School is operating, in a building constructed in 1936. The poet Ernst Enno (1875-1934) was born in the Köödsa inn that belonged to Valguta manor, this place is denoted with a memorial stone.

LAPETUKME JA LÖVE VESKI LAPETUKME VILLAGE AND LÖVE MILL

Lapetukme küla on vanimaid endises Rannu kihelkonnas, ürikutes mainitud 1418. a. Kahjuks Lõve veski Rõngu jõel enam ei tööta. Paaslangi org oli Rannu ja Rõngu kihelkondade ajalooliseks piiriks.

Lapetukme village is one of the oldest in the former Rannu parish, mentioned in 1418. Lõve mill on the Rõngu River unfortunately is not operating today. Paaslangi valley used to be the historical border of Rannu and Rõngu parishes.

RÕNGU KIRIK RÕNGU CHURCH

Peaangel Miikaelile pühendatud kirik on Rõngu vanim ehitis ning ainuke ühelööviline kirik Lõuna-Eestis. Arvatavasti 14. sajandi lõpul ehitatud kirik kannatas rängalt Liivi sõjas ja Põhjasõjas. Läänetorn püstitati aastal 1863, ulatuslik ümberehitus toimus aastail 1900-1901. Kell on valatud 1799. a. ja orel valmistatud 1874. a. W. Müllverstedti poolt. Kirikus on Riia meistrite valmistatud vitraazhid aastast 1900 ning L. Otto altariumaal "Kolgata" aastast 1901.

Rõngu kalmistu rajati Tõrva maantee äärde 1811. a. ning laiendati 1891. a.

The church, dedicated to Archangel Michael, is the oldest building in Rõngu and the only single-nave church in South-Estonia. Being probably built at the end of the 14th century, the church was severely damaged during the Livonian War and Great Northern War. The western steeple was erected in 1863 and major reconstruction took place during 1900-1901. The bell was cast in 1799 and the organ manufactured in 1874, by W. Müllverstedt. The church has stained glass windows, made by masters from Riga, dating from the year 1900, and L. Otto's altar painting 'Calvary' from 1901. Rõngu cemetery was established near the Tõrva road in 1811 and expanded in 1891.

KÕVER KÕRTS JA VABADUSSAMMAS CROOKED INN AND THE STATUE OF LIBERTY

See 1820. a. paiku rajatud kaarjas ehitis (ehitusmeister J.Fr. Zwiegmann) on huvitavamaid klassitsistlikus stiilis sakstekõrtsi näiteid. Kunagine kõrtsi- ja postijaamahoone seisab Tartu-Valga-Riia ja Pikasilla-Pärnu maantee ristikul. Kõrtsi traditsioon on ammune: kohta mainitakse juba 1684. a. ning aastal 1693 asus siin peatus- ja hobuvahetuspunkt. Kõverkõrts ennistati aastal 1989, hoones tegutseb kauplus. Kõrtsi ees platsil on taastatud Vabadussõja mälestussammas, esmakordselt pühitsetud 30. septembril 1934, taasavatud 21. mail 1995.

This arc-shaped building, completed around 1820 (master builder J.Fr. Zwiegmann), is one of the most interesting examples of gentility in the classical style. The former inn and post station building is located on the cross-roads of the Tartu-Valga-Riga and Pikasilla-Pärnu routes. Pub-tradition in this place goes far back in history: the place has already been mentioned in 1684 and in 1693, there was a stopping and horse exchange station here. Kõver Kõrts was renovated in 1989, there is also a shop operating in the building. In front of the inn, on the square, there is a restored Liberation War monument, first blessed on September 30, re-opened on May 21, 1995.

HIUGEMÄGI

Umbes kilomeetrise läbimõõduga platoojas moreenseljak Rõngu aleviku põhjaserval. Nagu ütleb Hiugemäe nimi, asunud siin muistne hiis ja kalmekoht. Ka suure katku ja nälja ohvrid maetud Hiugemäele. Seal algavat ka maa-alune tee. Mõisnike ajal kasutati mäge Rõngu krahvide Mannteuffelite matusepaigana. Mäge katab tihedalt segamets, kus leidub väga mitmeid puuliike. Ürgoru veerule rajatud lauluväljakul toimuvad vabaõhuüritused.

This is a plateau-shaped moraine ridge, with an approximately one-kilometre long diameter, on the northern side of Rõngu settlement. As becomes evident from the name, on Hiugemägi (sacred forest hill) there was an ancient sacred grove and burial site. The victims of the great plague and hunger were also buried in Hiugemägi. This is also said to the beginning for the underground path.

During the times of the lords of the manor, this hill was also used as the burial place for Count Mannteuffel's family. The hill is covered with thick mixed forest, with a number of various tree species. Open-air activities take place on the song festival ground, built on the slope of the primeval valley.

RÕNGU LOSSIMÄGI RÕNGU CASTLE HILL

Rõngu alevikust 2 km loodesse jääb Lossimägi, kus asus Rõngu vasalllinnus. Vabakastelli tüüpi linnus rajati arvatavasti 1340. a. paiku. Siin asunud Püha Risti kabelit mainitakse aastal 1413. Keskajal kuulus linnus Tödwenite suguvõsale. Linnuse purustasid orduväed 1558. a. ja põletasid jesuiidid 1625. a. Enamik lossi kavatsest ei ulatu kõrgemale maapinnast. Säilinud on umbes veerandsajameetrine lõik idakülje välismüürist, kus asub ka peavärava ava. Konserveerimata varemed varisevad tasahaaval. Lossimäge ümbritseb 12-hektarine park ilusate võimsate tammede, lehiste ja teiste põlispuudega.

Two kilometres to the north-west of the Rõngu settlement, there is the Lossimägi (Castle Hill), where the Rõngu vassal fortress was located. The exact construction period for the free-shaped castle-type fortress is not known, being probably completed around 1340. The Holy Cross Chapel, located here, was mentioned in the year 1413. During the Middle Ages, the stronghold belonged to the Tödwen family. The fortress was destroyed by the troops of the Order in 1558 and burnt by Jesuits in 1625. The majority of the castle's layout is not visible over the ground surface. An approximately 25-metre-long section from the outer wall of the eastern side has been preserved, there is also the opening of the main gate. The ruins have not been conserved and fall down gradually. The castle hill is surrounded by a 12-hectare park, which has beautiful majestic oaks, larches and other ancient trees.

AAKRE MÖIS AAKRE MANOR

Aastast 1557 on teateid Aakre mõisast (Aicker, Ayakar, Kawrimoise), mis algselt kuulus arvatavasti Kaweritele. Ajalooliselt kuulus Aakre Tartumaa Rõngu kihelkonda. Endises mõisahoones tegutseb Aakre lasteaed-alkkool, põnevaks vaatamisväärsuseks on mõisapark. Pargis on II

Maailmastõja vennashaud mälestussambaga. *Since 1557, there have been references regarding the Aakre Manor (Aicker, Ayakar, Kawrimoise), which probably belonged to the Kawers in the beginning. Historically, Aakre was part of Rõngu parish in Tartu County. Currently, there is Aakre Kindergarten-Primary School operating in the former manor house and the manor-park is an exciting place to see. In the park, there is a common grave from World War II, with a memorial monument.*

KIVIVARE LINNAMÄGI KIVIVARE STRONGHOLD HILL

Linnamägi Aakre lähedal Palamuste külas (maanteest 1 km idas) on tuntud ka Pangamäe nime all. See on 6-12 m kõrgune eraldiseisev liivaküngas, mille põhjajalamil voolab Verioja. Mäe kirdenõlv on kõige kõrgem, loodenõlv astanguline. Linnuseala eraldub ülejäänud künnisest 3-4 m kõrguse astanguna, mida katab 0,35-0,5 m paksune kultuurkiht.

The stronghold in the vicinity of Aakre, in Palamuse village (1 km to the east from the road) is also known by the name Pangamägi. This is a 6-12-metre-high separate sandy hill, with Verioja flowing on its northern edge. The north-eastern slope of the hill is the highest, the north-western side is terraced. The stronghold area extends from the rest of the oblong elevation resembling a 3-4 m high terrace, covered by a 0,35-0,5 m cultural layer.

PUKA

Teated Vana-Puka mõisast (Perende, Buxhöwdenshof) pärinevad aastast 1529, kui selle sai Michael Buxhöwden isa pärusmõisana. Puka nime sai mõis 16. sajandi II poolel omaniku v. Bocki järgi. 1954. a. avati Pukas keskkool, millele lisati aastail 1978-1981 neljakorraline juurdeehitus. Puka raudteejaama taga asub omapärane arhitektuuriansambel - endine linakaupmehe elamu koos aidaga (1914, arhitekt Karl Burman senior). Puka kirdepiiril Komsu külas on baptisti palvela ja suruaed.

Reports on the Vana-Puka (Old-Puka) manor (Perende, Buxhöwdenshof) date from the year 1529, when Michael Buxhöwden' father obtained this as a demesne manor. The manor got its name

during the 2nd half of the 16th century, according to v. Bock, the owner. In 1954, a secondary school was opened in Puka, a four-storey annex was attached to the school building during the years 1978-1981.

In the rear of Puka railway station, there is an original architectural item - a former dwelling house of a flax merchant together with a barn-storehouse (1914, design by Karl Burman senior). On the north-eastern border of Puka, in Korsi village, there is a Baptist house of worship and a graveyard.

VOOREMÄGI (THE DRUMLIN HILL)

Muistne linnamägi Võrtsjärve kaldal oli kasutusel II aastatuhandel. Moreenkünka kõrgus on 10-11 m, pikkus 44 m, laius 34 m. Linnuse asukoht oli suure strateegilise tähtsusega ja ümbrus tihedalt asustatud. Rahvasuu kõneleb Vooremäe põues peituvatest käikudest ja keldritest.

This ancient stronghold hill on the shore of Lake Võrtsjärv was in use during the 2nd millennium. The height of the moraine hill is 10-11 metres, length being 44 m and the width 34 metres. The locality of the stronghold was of great strategic importance, and its vicinity was densely populated. People still talk about the passages and cellars hidden under the ground in the Vooremäe drumlin.

PIKASILLA

PIKASILLA SETTLEMENT AND PINERY

Vana teedesölm, sillakoht ja kõrtsikoht. Varem ületati Väike-Emajõe parvega. Asula ja sild hävitati II Maailmasõjas. Septembris 1944 peeti Väike-Emajõeel väga veriseid lahinguid siin kindlustunud Saksa vägede ja pealetungiva Punaarmee vahel. Maantee ääres ssub langenute vennashaud ning obelisk.

Asulas on kauplus, koolimaja ja laululava. Majutus pakub suveperioodil Pikasilla Põhikool. Staadionil korraldatakse suviti laagreid, välja on ehitatud infomaja ja pontoonidel randumissillad, olemas on võimla ja palliväljakud. Laagrite ja välitürite puhul korraldab toitlustamist Pikasilla Põhikool. Alalist toitlustusvõimalust pakub AS Merts baar maantee ääres bensiinijaamas, sama firma korraldab kanuumatkasid Väike-Emajõe ja Õhne jõel. Suur maastikulise väärtusega on Pikasilla pedastik - nii puude koosluse kui ka kaunite vaadete poolest Väike-Emajõe ja Vooremäele. Kohalik rahvas kutsus kohta Pikasilla paluks, üht metsasihti ka Õhkamise alleeks.

An old junction of roads with a bridge and an inn. Earlier, a draft was used to cross the River Väike-Emajõgi. The settlement and the bridge were destroyed during World War II. In September 1944, extremely bloody battles took place here, between the fortified German troops and the attacking Red Army. Near the road, there is a common grave for perished soldiers and an obelisk..

There is a shop, schoolhouse and a song festival stage in the settlement. During summer, Pikasilla Basic School offers accommodation. Camps are organised in the stadium in summer, recently the new landing bridges were built together with service building, there is also a gym and fields for ball games. Pikasilla Basic School organises catering for camps and out-door events. AS Merts bar in the petrol station near the road provides catering on a regular basis, the same company organizes canoe trips on rivers Väike-Emajõgi and Õhne.

Pikasilla pinery is of great scenic value - regarding both the association of tree and beautiful views to Väike Emajõgi River and to Vooremägi. Local people call this place Pikasilla pine grove and one of the forest glades, the Lane of Yearning.

RIIDAJA MÖIS JA KABEL

RIIDAJA MANOR AND CHAPEL

Paika mainitakse 1223. a. kroonikas Põdrala (Padriale) nime all. Aastast 1593 on teateid mõisast nimega Morsel-Podrigel, mis kuulus v. Strykidele. Aastal 1761 ehitatud mõisahooned on üks vähesed 18. sajandi barokkehitud Eestis. Säilinud on arvukate puulikiididega vabakujunduslik park (5,7 ha), mille vanim osa rajati koos härrastemajaga. Neogooti stiilis perekonnakabeli lasi ehitada

Gerdruta v. Stryk oma tütre Louise mälestuseks, seal puhkavad mitme põlvkonna mõisnikud v. Strykid. Kabel korrastati Pödrala vallavalitsuse ja v. Strykide perekonna koostöös ning 25. augustil 2001 pühitses EELK peapiiskop Jaan Kiivit Gerdruta kabeli kirikuks.

The place has been mentioned in the 1223 chronicle, under the name of Pödrala (Padriale). Since 1593, there are records regarding a Morsel-Podrigel manor, which belonged to v. Stryks. The manor house, built in 1761, is one of the few baroque buildings from the 18th century existing in Estonia. The freely designed park (5,7 hectares), with numerous tree species has also been preserved, the oldest part of the park was founded together with the main building of the manor. Gerdruta v. Stryk had the Neo-Gothically designed family chapel built in the memory of her daughter Louise; this is where several generations of the lords of the manor, v. Stryks are resting. The chapel was reconditioned in cooperation with the Pödrala rural municipality government and the v. Stryk family, and on August 25, 2001, the Archbishop of the Estonian Evangelical Lutheran Church, Jaan Kiivit inaugurated the Gerdruta chapel as a church.

LÖVE

Küla on huvitava ajalootaustaga. Vanim märk inimesest on ohrvikivi II aastatuhandest e.m.a. Kivi on märgistatud ja asub kohe Tõrva-Riidaja maantee ääres, umbes 1 km Löve bussipeatusest Tõrva suunas. Löve mõis eraldus Helme mõisast 1718. a ning kuulus pikka aega v. Anrepitele.

The village has an interesting historical background. The oldest sign of human life is the sacrificial stone from the 2nd millennium B.C. The stone is labelled and lies immediately near the Tõrva-Riidaja road, approximately 1 kilometre towards Tõrva from the Löve bus stop. The Löve manor separated from Helme manor in 1718 and belonged to v. Anreps for a long period.

KÄRSTNA JA KABELIMÄGI KÄRSTNA AND CHAPEL HILL

Kärstna asub teedelahkmel, kust hargnevad maanteed vanade kihelkonnakeskuste Paistu, Tarvastu ja Helme poole. Paikkond on asustatud vanemast raua-ajast. Eesti üks suurimaid

kivikalmeid, "Rilli kivistik" jääb poole kilomeetri kaugusele Kärstna mõisast. Endine Kärstna mõis (Kerstenhof, ka Jennesteküll) rajati 17. sajandi algul Rootsi kuninga Gustav Adolfi läänina. Arvatavasti 18. sajandil ehitatud mõisahäärber põles aastal 1907, millele järgnes põhjalik ümberehitus. Häärberis asub Kärstna Põhikool, hoonet ümbritseb kena neobarokne park (11,3 ha). Tähelepanu pälviv kõrge Kärstna e. Kabelimägi absoluutkõrgusega 136 m, kust avaneb suurepärane vaade ümbruskonnale. Kabelimäel säilinud mälestusmärki, nn. Anrepi lõvi peetakse üheks kaunimaks klassitsistlikuks kunstiteoseks Eestis. Lõvikuju püstitas 1844. aastal ratsaväekindral Carl Joseph v. Anrep oma isa, Napoleoniga võideldes hukkunud väejuhi Heinrich Reinhold v. Anrepi (1760-1807) auks. *Kärstna is located at crossroads, where roads diverge towards old parish centres, Paistu, Tarvastu and Helme. Settlements in the area date from the older Iron Age. One of the largest stone-cist graves in Estonia, the 'Rilli stony place' lies half a kilometre away from the Kärstna manor. The former Kärstna manor, (Kerstenhof, also Jennesteküll), was established at the beginning of the 17th century, as the fief of the Swedish King Gustavus Adolfus. The manor house, probably built during the 18th century, burnt down in 1907, followed by a thorough reconstruction. Kärstna Basic School operates in the manor house and is surrounded by a beautiful park designed in neo-baroque style (11,3 hectares). The high Kärstna hill or Kabelimägi (Chapel Hill) deserves attention, with an absolute altitude of 136 metres, providing marvellous view to the neighbourhood. The preserved monument on the Kabelimägi, the so-called Anrep's lion, is regarded as one of the most beautiful pieces of classicist art in Estonia. The statue of the lion was erected by cavalry general, Carl Joseph v. Anrep, in the honour of his father, Heinrich Reinhold v. Anrep (1760-1807) who perished in the fight with Napoleon.*

VEISJÄRV

Suur, kuid madal järv (pindala 4,87 km², sügavus umbes 3,5 m) asub Sakala kõrgustikul 96 m üle merepinna. Järvest saab alguse Õhne jõgi. Veisjärve ääres saab puhata ja supelda, kalastik on võrdlemisi liigirikas. Muistsest inimasustusest räägivad mitmed kivikalmed Veisjärve ümbruses.

Lähedal Metsakurul sündis luuletaja Hendrik Adamson (1891-1946).
A large but shallow lake (area 4,87 km², depth approximately 3,5 m), located on the Sakala uplands, 96 metres above sea level. Ohne River starts in the lake. It is possible to rest and bathe at Veisjärv, it is relatively rich in various species of fish. Several stone-cist graves near Veisjärv are evidence of the existence of an ancient human settlement. A poet, Hendrik Adamson (1891-1946) was born in the neighbourhood, in Metsakuru.

VOORU LINNAMÄGI

VOORU STRONGHOLD HILL

Voorus asus Sakala vanim muinaslinn ja ühtlasi üks suuremaid. See oli tähtis punkt vanal kaubateel, mis läks Viljandist üle Suislepa ja Otepää Pihkvasse. Kõrgendatud otstega, nn. Kalevipoja sängi tüüpi linnamägi rajati keskmisel rauaajal (6.-7. sajandil) ning oli kasutusel 11. sajandini. Mäge rikuti kruusavõtmisega 19. sajandil. Arheoloogilised leiud on Viljandi Muuseumis.

The oldest ancient stronghold in Sakala was located in Vooru; it was also one the largest. This was an important place on the old trade route, running from Viljandi to Pskov, through Suislepa and Otepää. This hill with two higher ends, the so-called Kalevipoeg's bed type stronghold, was founded during the mid-Iron Age (6-7 centuries) and was in use until the 11th century. In the 19th century, the hill was damaged due to quarrying gravel. Relevant archaeological findings are exhibited in Viljandi Museum.

SUISLEPA

Asundust läbib Ohne jõgi. Uue-Suislepa mõisa (1796) õunaaiaast on pärit "Suislepa" õunasort, mida siin kasvatati juba 18. sajandil. Alates 1920. aasta sügisest on Suislepa lapsed käinud koolis vanas mõisahoones. Suislepa mõisas asub mälestusmärk 1695.-1697. a. suure nälja ohvritele. Suislepa paljand on 15 m pikk ja 2 m kõrge, hele liivakivi kuulub burtniekil lademesse. Suislepa kolmekorruseline hollandi tüüpi tuuleveski on arhitektuurimälestis.

Ohne River flows through the village. The 'Suislepa' apple variety originates from the orchard of the Uue-Suislepa manor (1796). Since the

autumn of 1920, children in Suislepa have gone to school in the old manor house. In Suislepa manor, there is a monument to the victims of the great hunger from 1695 to 1697. Suislepa denudation is 15 metres long and 2 metres high, light sandstone belongs to the burtniek seam. The three-storeyed Dutch-type windmill in Suislepa is an architectural monument.

KIVILÖPPE

Kaitse all on kaks suurt rändrahnu: ühe visanud siia Tarturannast Kalevipoeg, teise Vanapagan. Kalevipoja kivi on kõrgus on 3 m, ümbermõõt 15,8 m. Kultuurimälestis on Simmi veski, kus sündisid ja kasvasid vennad - näitleja-lavastaja Ants Simm (1877-1946) ning dirigent ja helilooja Juhan Simm (1885-1959).

Kivilõppel asub Võrtsjärve Kalakaitsekordon ja kaks sadamakohta. Keskkonnainspektsiooni hallatav Kivilõppe sadam suudab vastu võtta suuremaid laevu; vallale kuuluvat Ivanovi kanalit kasutavad harrastuskalurid ja jahimaniikud.

Two huge erratic boulders are under protection: according to beliefs, Estonian epic hero Kalevipoeg cast one of them to here from Tartu, and the other one was thrown by the Devil. The circumference of the Kalevipoeg's stone is 15,8 metres.

Simm Mill is a cultural monument, where the brothers, actor-stage director, Ants Simm (1877-1946) and the conductor and composer, Juhan Simm (1885-1959) were born and bred. In Kivilõppe, there is the Võrtsjärve Fish Protection Station and two ports. The Kivilõppe port, under the administration of the National Environmental Inspectorate, can receive larger ships. The rural municipality owned Ivanov canal is used by amateur fishermen and yacht owners.

TARVASTU KIRIK TARVASTU CHURCH

13. sajandil rajati Tarvastusse esimene kirik, mille leedulased põletasid aastal 1329. Asemele ehitatud kolmelööviline tornita kirik purustati Liivi sõjas ja kannatas Põhjasõjas. Ulatuslik kiriku ümberehitus toimus 1771. aastal. 6. mail 1892 süttis kirik pikselöögist ning taastati neogooti vormides. Torni kõrgus on 58 m. Kirik on pühendatud apostel Peetrusele. Tarvastu kogudust on teeninud kirjamehed Friedrich David Lenz (1745-1809) ja

Karl Ernst v. Berg (1733-1833), pikka aega oli õpetajaks legendaarne Harri Haamer (1906-1987). *During the 13th century, the first church was founded in Tarvastu, but the Lithuanians destroyed it in 1329. A three-aisled church, without a steeple, was built instead of the earlier one. However, it was destroyed during the Livonian war and damaged in the Great Northern War. Major reconstruction of the church took place in 1771. On May 6, 1892, the church caught fire after a lightning strike and was restored in Neo-Gothic style. The height of the steeple is 58 metres. The church is dedicated to the Apostle Peter. Tarvastu congregation has been serviced by men of letters, Friedrich David Lenz (1745-1809) and Karl Ernst v. Berg (1733-1833) also the legendary Harri Haamer (1906-1987) worked as the Minister for a long period.*

MUSTLA

Maakehvikute asula tekkis 19. sajandi lõpul Mustla kõrtsi juurde mõisa ja kirikumõisa maadele. Linnaõigustes oli Mustla 1939.-1979. a. Praeguses alevikus asuvad Tarvastu vallamaja, kauplused, söögikohad, apteek, perearst, sidejaoskond, rahvamaja ja raamatukogu. 1987. a valminud gümnaasiumihoone arhitekt on Priit Kaljapulk. Aleviku keskel avati 23. juunil 1937 Vabadussõja mälestussammas, "Vabaduse Jaan", mille autoriks oli skulptor August Vomm. Sammas kisti maha 18. juunil 1941, taasavati 12. juulil 1942 ning lõhuti 1948. a. kevadel. Ennistatud mälestussammas avati 24. juunil 1990. Aleviku serval asub surnuaed vana kabeli ja gootistiilse värvava. Siin puhkavad Tarvastu köster-koolijuhataja Peeter Koroll, muusikategelaste Aino ja Jaan Tamme vanemad Tõnis ja Mari, arst ja luuletaja Andres Alver, kooliõpetaja ja kultuuritegelane Martin Vares, maadleja Martin Klein, kirikuõpetaja Harri Haamer jt. *This settlement for poor rural people emerged at the end of the 18th century, near the Mustla inn, on the lands of the manor and the rectory (church manor). Mustla held the status of a town between 1939-1979. Tarvastu rural municipality council building, shops, eating places, pharmacy, family physician, post office, culture house and a library currently exist in the settlement. Priit Kaljapulk is the architect of the secondary school building, completed in 1987.*

A statue in the memory of the Liberation War, so-called 'Vabaduse Jaan' ('Freedom John'), was opened on June 23, 1937.

created by the sculptor August Vomm and The statue was pulled down on June 18, 1941, and re-opened on June 24, 1990.

At the edge of the village there is a cemetery with an old chapel and gates designed in gothic style. This is the resting place of Tarvastu's parish clerk-schoolmaster, Peeter Koroll, musicians Aino and Jaan Tamm's parents Tõnis and Mari, the doctor and poet Andres Alver, school teacher and man of culture Martin Vares, wrestler Martin Klein, minister Harri Haamer etc.

TARVASTU LINNAMÄGI

TARVASTU STRONGHOLD HILL

Eestlaste muinaslinnuse asukoht. Vallikraaviga piiratud ordulinnus ehitati Tarvastu jõe äärde 14. sajandil ja õhiti aastal 1596. Eeslinnuse õuel valendab klassitsistlikus stiilis kabel, rajatud 1825. a. v. Mensenkampffide suguvõsa matusepaigaks. Eeslinnuse mäge jõe vastaskaldaga ühendanud ripsisild asub nüüd Viljandi Lossimägedes. *The place of the Estonians' ancient fortified stronghold. A medieval Order castle, surrounded by a moat, was built at the River Tarvastu, during the 14th century, and exploded in 1596. In the yard of the front stronghold, there is a light-coloured classicist chapel, founded in 1825, to be burial place of the v. Mensenkampff's family. The suspension bridge, which connected the hill of the front fort with the other bank, is now in the Viljandi Castle Hills.*

KULLAMÄGI (THE GOLD HILL)

Tarvastu jõgi on tee murdnud läbi voorestiku, kus mitmel pool oruveerudel paljanduvad aluspõhja devoni liivakivid. Tuntuim liivakivipaljand on 7-8 m kõrgune Kullamägi jõe paremkaldal umbes 2 km Tarvastust edelas. Pruunpunase peeneteralise liivakivi sisse on allikaveed kujundanud koopaid. *The river has found its way through the drumlins and in several places, on the slopes of the valleys, Devonian sandstone bedrock is denuded. The best known sandstone denudation is that of Kullamägi, 7-8 metres high, on the right hand shore of the River, approximately 2 kilometres towards the southwest from Tarvastu. Spring waters have eroded caves in the brownish-red small-granuled sandstone.*

VIIRALTI TAMM THE VIIRALT'S OAK

Tamme-Koori tamme Viljandi-Tartu maantee ääres tuntakse rohkem Viiralti tammena (ümbermõõt 4,7 m, kõrgus 11 m). Puu kasvanud põgeneva Rootsi kuninga tõllatüülist. Gori Tammele kuulunud talus peatus 1944. a. suvel tuntud graafik Eduard Viiralt (1898-1954), kes jäädvustas puu oma graafilisel lehel "Viljandi maastik".

The Tamme-Koori oak near the Viljandi-Tartu road is better known as Viiralt's oak (circumference 4,7 m, height 11 m). The tree is said to have grown from the escaping Swedish King's carriage pole. In the summer of 1944, the well-known graphic artist, Eduard Viiralt (1898-1954), stayed in Gori Tamm's farm and perpetuated the tree on his graphic sheet 'Viljandi's landscape'.

VANA-VÕIDU

Teateid Vana-Võidu mõisast on aastast 1507, hilisklassitsistlikus stiilis mõisahooned ehitati 19. sajandil. Pikka aega kuulus mõis v. Strykidele. Vana-Võidu põllutöökooll loodi 1923. a. ning põllumajanduskool on mõisas tegutsenud aastaid. Vana-Võidul asub omal ajal väga tuntud 4,75 km pikkune motoringrada, kus avavõistlused peeti 1964. aastal.

Notices regarding Vana-Võidu date from 1507. The manor house, in late-classicist style, was built in the 19th century. For a long time, the manor belonged to v. Stryks. Vana-Võidu agricultural school was founded in 1923 and it has been operating in the manor for years. In Vana-Võidu, there is also a 4,75-kilometers-long motor racetrack, which used to be extremely popular in earlier times; the opening competitions were held in 1964.

TÄNASSILMA KIRIK

TÄNASSILMA CHURCH

Õigeuskogudusele kuulunud kirik jääb umbes Viljandi-Tartu maanteest lõuna poole, Kalmetu Põhikooli vahetusse naabrusesse. 80-ndate aastate lõpus alustatud kiriku taastamistööd on praeguseks rahapuudusel seiskunud. Taastatud on kiriku katus. Puuduvad aknad ja tegemata on sisetööd.

The church, which belonged to the Orthodox congregation, is situated approximately 16 kilometres southwards from the Viljandi-Tartu road,

in the immediate vicinity of Kalmetu Basic School. Reconstruction of the church, launched at the end of the 1980s, has currently been halted due to financial reasons.

VALMA KALURIKÜLA

VALMA FISHERMEN VILLAGE

Teateid Valma külast (Walmabe) on aastast 1584. Valma on tuntud tüüpilise kammkeraamika leiualana. Järve ulatuval nn. Saba nukil on kindlaks tehtud kiviaegne asulakoht (III a.t. e.m.a.), kus haudadest leiti vanimaid antropoloogilisi materjale Võrtsjärve ümbruse elanike kohta.

Valma sadam on suuremaid järvel, vajalikul määral süvendatud, juurdekuuluvate hoonetega ning spetsialiseerunud kalasadamaks. Valma lähedal on supelrand ja Raudsepa dendropark.

Väljaarendamisel on infokeskus ja kalurituba. Notices regarding Valma (Walmabe) village date from the year 1584. Valma is known as the discovery place of typical comb ceramic items. The so-called Saba (Tail) land ledge, reaching to the lake, has been identified as a Stone Age settlement (3rd millennium B.C.), where the oldest anthropological material regarding the inhabitants in the vicinity of Lake Võrtsjärv has been found in the tombs.

Valma port is one of the most sizeable ones on the lake, deepened to a necessary extent, with attached buildings, and operating as a fishing port. There is a bathing beach near Valma, and a Raudsepa dendropark. Information centre with fisherman corner is under development.

KOLGA-JAANI KIRIK

KOLGA-JAANI CHURCH

Ristija Johannesele pühendatud gootistiinne maakirik on üks lõunapoolsemaid Kesk-Eesti suurtest keskaegsetest paekiviehitustest. Arvatavasti rajati kirik 14. sajandi algupoolel dominiiklastele iseloomuliku lihtsa jutluskirikuna. Ühelööviline kirik võlviti nähtavasti 14. sajandi lõppveerandil Tallinna meistri juhatusel. Põhjasõja järel jäi kirik kauaks varemeisse. Suurema ümberehituse käigus 1875. a. püstitati ka 45 m kõrgune läänetorn. Aastail 1890-1917 oli Kolga-Jaani pastoriks ärkamisaja suurkuju ja kultuuriloolane Villem Reiman (1861-1917), kelle mälestussammas avati 1988. a.

Kiriku lähedal avati 16. augustil 1925 Vabadussõja mälestussammas 17 langenule. Obelisk lõhuti 19. juunil 1941 ja taasavati 28. mail 1989.

This rural church in Gothic style, dedicated to John the Baptist, is one of the southernmost of the large medieval limestone buildings in Central-Estonia. Probably, the church was founded at the beginning of the 14th century, as a simple preaching church, characteristic of Dominicans. Evidently, the one-aisled church was vaulted during the last quarter of the 14th century, under the direction of a master craftsman from Tallinn. After the Great Northern War, the church was left in ruins for a long period. During a more relevant reconstruction in 1875, the 45-metre high western steeple was also erected. Between 1890-1917, the man of culture and the great figure of the national awakening period, Villem Reiman (1861-1917), was the pastor of the Kolga-Jaani church and a monument was established in his honour in 1988.

On August 16, 1925, a memorial monument was set up to the 17 who had perished during the Liberation War. The statue was destroyed on June 19, 1941 and restored by May 28, 1989.

OIU

Oiu küla kohal suubub Võrtsjärve Tánassilma jõgi. Sellenimelist kaluriküla (Oyowaldt) mainitakse juba 1599. a. Põllukividest tuuleveski ehitati 1840. a. paiku. 1913. a. asutatud Oiu piimaühisusel oli aurujõul töötav meierei, kus valmistati võid. Praegu seisab endine meiereiehoone kasutuseta. Külas asub väike sadamakoht, kus omal ajal peatusid Võrtsjärvel kurseerivad laevad ja purjekad. Tánassilma jõe suue on üks kalameeste lemmikpaikadest.

Oiu ja Leie vahele jääb Ulge puhkeala. Siinsel laval toimusid 1987. a. Võrtsjärve mängud. Puhkeala omanik Kolga-Jaani vald on siia ehitanud võistluspaigad ja abihooned ning retuotitud laululava koos pinkidega. Puhkajaid ootavad telkimis- ja spordiplatsid.

A fishermen village with a similar name (Oyowaldt) was already mentioned in 1599. A windmill made of field collected stones was built around 1840. Oisu co-operative dairy society, founded in 1913, had a steam-powered dairy manufactory for producing butter. Currently, the former dairy building is not in use.

The Tánassilma River flows into Lake Võrtsjärv within the village. There is also a little port here, which used to be the stopping place for ships and sailboats navigating on Võrtsjärv. The mouth of the River Tánassilma is also one of the favourite places for fishermen.

Between Oiu and Leie is the Ulge recreational area. The owner of the recreational area, Kolga-Jaani rural municipality, has built places for sports contests and necessary outbuildings, and repaired the song festival grounds with benches. Tenting and sports grounds await those wishing a pleasant holiday.

LEIE

Umbes 300 elanuga Leie on teine suurem keskus Kolga-Jaani vallas. Aastal 1995 valmis Leie põhikool 216 lapsele. Asula serval maantee ääres on ohvikivi, mille juures nähtud tonte ja viirastusi. Leie külas Viilu talus sündis filoloogiadoktor August Annist (1899-1972) - Kalevipoja ja Kalevala uurija, Iliase, Odüsseia ja Kalevala eesti keelde tõlkija. *Leie, with its 300 inhabitants, is the second largest centre in the Kolga-Jaani rural municipality. In 1995, the construction of the Leie Basic School for 216 children was completed. At the end of the village, near the road, there is sacrificial stone where ghosts and phantoms are said to have been seen. August Annist (1899-1972), Doctor of Philology, the researcher of epic poems Kalevipoeg and Kalevala, the translator of the Iliad, Odyssey and Kalevala in the Estonian language, was born in Viilu farm, Leie village.*

VAIBLA

Asulat (Waibla) on esmakordselt mainitud 1583. a. Waibla Võrtsjärve põhjakaldal on suurepärane suvituskoht liivaranna ja madala sooja veega. Puhkajatele osutavad teenused mitmed kämpingute ja suvemajade omanikud. Kohapeal saab laenutada paate ja vesirattaid, käia saunas ja kohvikus. *The village (Waibla) was first mentioned in 1583. Waibla, located on the northern shore of Lake Võrtsjärv, is a marvellous holiday resort with sandy beaches and warm water. Several owners of camps and summer cottages provide services for holidaymakers. Boats and water cycles can be rented on the spot. There is also a sauna and a café.*

MELESKI

18. sajandi lõpul rajati Võisiku mõisa maadele Eesti suurim tööstusettevõtte, Rõika-Meleski klaasi- ja peeglimanufaktuur. Siin sulatatud klaasist valmistati peegleid, hiljem pudeleid. Praegu on hoone lagunemas.

Asulast paar kilomeetrit põhja pool on kunagistelt Võrtsjärve saartelt leitud kiviaja asulad ja pronksiaja matusekohad.

At the end of the 18th century, the largest industrial enterprise in Estonia, the Rõika-Meleski Glass and Mirror Manufacture was constructed on the lands of Võisiku manor. Glass made here was used for the production of mirrors and later, for bottles.

Currently, the building is decaying.

A couple of kilometres to the north of the village, on the former islands of Lake Võrtsjärv, Stone Age settlements and Bronze Age burial places have been found.

JÕESUU (THE MOUTH OF RIVER)

Siin algab Suur-Emajõgi, mis on piiriks Viljandi- ja Tartumaale. Jõesuus on iidsetest aegadest ristinud Tartu-Viljandi maantee ning Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi veetee. Kunagi asus siin Võisiku mõisale kuulunud kõrts, hoonest on säilinud maakivivundament.

Jõesuusse kavandatakse sadama ehitamist, supluskohtade, telkimisplatside, vaatetorni ja infokeskuse väljaehitamist.

This is the starting point of the River Suur Emajõgi, being the border between Viljandi and Tartu counties. Since ancient times, the Tartu-Viljandi road and Võrtsjärv-River Emajõgi- Lake Peipus waterways have crossed in Jõesuu. Once, there was an inn here, which belonged to the Võisiku manor; currently, only the earth stone foundation is left of the building.

The construction of a port, has already been planned in the Jõesuu, the elaboration of bathing, camping sites, watchtower and information centre has also been designed.

A. Ader

PUHKEVÕIMALUSED HOLIDAY- MAKING

BARBARA KÜLAKESKUS **BARBARA VILLAGE CENTRE**

61101
Rannu alevik
Tartumaa
Tel/Phone: 372 52 86785
E-MAIL: barbara@rannu.ee

Legendaarse, 16. sajandil Võrtsjärve uputatud krahvinna Barbara von Tiesenhauseni järgi nimetatud hoone kuulub Rannu vallale. Endisaegsest rikkast rüütlimõisast säilinud magasiaidas asub nüüd valla muuseum ja turismiinfopunkt. Hoones on mitmeid ruume ürituste korraldamiseks. Väljaarendamisel on käsitöökoda.

This building, named after the legendary countess Barbara von Tiesenhausen, drowned in Võrtsjärv in the 16th century, is located in the communal granary of the time, which has been preserved from a rich knight's manor. Today, the building is owned by Rannu municipality as the village centre and information centre. Municipality museum and handicraft hall will be developed in the building.

KÜLALISTEMAJA VEHENDI MOTELL **GUESTHOUSE VEHENDI MOTELL**

Vehendi, Rannu vald, Tartumaa 61101
Vehendi, Rannu, Tartu county
Tel/Fax: +372 746 0580;
Mobile: +372 50 41725; +327 53 452892
E-MAIL: vehendi@hotmail.ee
www.vehendi.ee

Peamajas majutus 40-le 2-inimese tubades. Majutus suvemajades 20-le 4-tes tubades. Basseiniga saun, väliterrass- katusealune ca 200-le inimesele, võrk- ja korvpalliplats, laevasõidud Võrtsjärvel, ürituste korraldamine. Accommodation for 40 person, in cabins for 20 person. Sauna with pool, basket- and volleyball grounds, boat tours at lake Võrtsjärv, events arrangement.

VEHENDI PUHKEKESKUS **RECREATIONAL AREA**

AVALIK PUHKEALA / PUBLIC BEACH
Vehendi, Rannu vald, Tartu mk.
Vehendi, Rannu, Tartu county

Rannahoone, võrkpalliplats, lõkkekohad, liivarand, paadisild.

Beach- house, fire- places, volley- ball ground, landing bridge.

LIMNOLOOGIAKESKUSE **KÜLALISKORTER**

APARTMENTS AT LIMNOLOGICAL CENTRE

Rannu vald, Tartu mk.
Rannu rural municipality, Tartu county
Tel/Phone: 372 7 454 544; 372 7 454 514
Majutus kõigi mugavustega korterites.
Accommodation

MARJASOO TALU **MARJASOO FARM**

Rannu vald, Tartu mk.
Rannu municipality, Tartu county
Tel/Phone: 372 7 454 358;
E-MAIL: toomas.jaadla@mail.ee

Mustika- ja jõhvikakasvatus, telkimisvõimalus (ettetellimisel).

Blueberry and cranberry farm, camping (booking is essential).

RANNAKÜLA TALL (ettetellimisel) **RANNAKÜLA STABLE**

Rannaküla, Rõngu vald, Tartu mk.
Rannaküla, Rõngu municipality, Tartu county
Tel/Phone: 372 7 464 127; 372 52 84074
E-MAIL: helivarik@hotmail.ee

Hobusekasvatus, ratsutamine.
Horse riding (booking is essential).

KOLI TALU KOLI FARM

Rannu vald, Tartu mk.
Rannu municipality, Tartu county
Tel/Phone: 372 52 91 979
E-MAIL: wannero@hotmail.com
Purjetamine, Sailing

JÕESUU TURISMITALU **JÕESUU TOURISM FARM**

OÜ Jõesuu Puhkemaja, Verevi küla, Rannu vald
61103, Tartumaa
Te./Phone 37 2 516 3777; 37 250 4 5979
http://www.joesuu.ee
E-mail: info@joesuu.ee

Paatide laenutus, grillplatsi rent, kaatriga
matkad mööda Emajõe ja Võrtsjärve,
kummipaad sobilik veesuuskade ja WAKE
ning dubi vedamiseks, ATV , Jet-i.
*Watersport activities, tours on lake and river
Emajõgi, camping.*

WAIDE MOTELL WAIDE MOTEL

Käo küla 61510 Elva skj. Rõngu vald, Tartumaa
Tel +372 7 303 606
fax +372 7 303 605
info@waide.ee
www.waide.ee

Waide motell on nagu väike küla - koosneb
mitmest erinevast majakesest,
ümbrisetud puude ja põõsaste rohusest,
asukohaga Tartumaal - 2km Elva linnast.
Renoveeritud ja kaasagsetes tubades on
kõik võimalused meeldivaks puhkuseks.
Motellis on kokku 26 tuba ja 58 voodikohta.

Waide pakub veel seminarimaja, kiirtoitlustust,
karavanaautode parklat, telkimisplatsi, WiFi
internetiühendust, grill- ja lõkkeplatsi.
Motellile omistati esimesena Eestis
keskkonnamärgis Roheline Võti.

*An ideal place for a stop to spend a pleasant
family holiday in South-Estonia. Waide motel,
2 kilometres from Elva town, is like a little
village - comprising a number of various
cottages with surrounding greenery of trees
and bushes. There are 26 rooms and 58 beds
in the motel. There is also house for seminars,
fast food facility, WIF internet connection,
bonfire places, caravan parking and a tenting
site. The first in Estonia, Green Key diploma
was awarded to the motel.*

TORUPILLITALU BAGPIPE FARM

Matu- Tõnise talu, 68701 Riidaja,
Põdrala vald, Valga mk.
Tel/Phone: 372 52 78 149; 372 76 70 661
E-MAIL: info@torupillitalu.ee
www.torupillitalu.ee

Võrtsjärve lõunatipust ca 10 km edelas asub
Torupillitalu, mille peremeheks Torupilli Ants.
Kõik, mis seondub torupilliga viimastel
aastakümnetel Eestis, on alguse saanud siit.
Torupillitares ootab Teid lahke pererahvas osa
saama talus toimuvast. Teie käsutuses on
torupillitares puuskulptuuride kaminasaal
juurdekuuluva köögiga vähemalt 80-le
inimesele. Samas tares on saun basseiniga.

Talu õue all asub kristallpuhta veega järveke, kus palavate suveilmadega end mõnus kasta on.

Tule külla tallu, kus peremeheks Torupilli Ants! Circa 10 kilometres to the south-west from the southernmost end of Lake Võrtsjärv, there is a Torupillitalu (Bagpipe farm), the owner of the farm being Torupilli Ants. Everything that is connected with bagpipes in Estonia, during the recent decades, has been launched from here. Erna Viitol's statue 'Bagpipe player' has been set up in the farmyard.

In the bagpipe cottage, currently under completion, the generous family is waiting for you to share the undertakings in the farm. The bagpipe cottage's fireplace lounge with its wooden statues is at your disposal and an attached kitchen for at least 80 persons.

In the same building, there is sauna with a pool. A small lake with crystal clear water is right down the farmyard, it is really enjoyable to immerse oneself there in hot summer weather.

Come and visit the farm where Bagpipe Ants is the master!

KALASAARE TALU KALASAARE FARM

Pikasilla küla, Pödrala vald, Valgamaa
Tel/Phone: 37 252 49 428
E-MAIL: info@kalasaare.ee
www.kalasaare.ee

Telkimine (kuni 400 inimest), majutus kámpingutes (4-sed). Kokku 20 kohta. Suitsusaun, pesemisvõimalused, toitlustus etetellimisel, pallimángud, frisbee, pentanq, seiklusrada, köievedu, kalastamine, kanuu rent, paadi rent, piknik Võrtsjärvel, karaoke, praamisõit.

Camping (up to 400 person), accommodation in cabins ~20, smoke sauna, sport grounds, boat and canoe rental.

ARUMETSA PUHKEKÜLA ARUMETSA HOLIDAY VILLAGE

Jaan Laur, Piiri 7, 71012 Viljandi
Tel/Phone: 372 55 18 038; 372 50 74 622;
372 5010619

E-MAIL: mustwalge@hotmail.ee

Arumetsa Puhkeküla asub Võrtsjärve läänekaldal, Öhne jõe suudmest 1,5 km lõuna poole looduslikult kaunis ja rahuilikus kohas. Ainulaadseks teeb kunagise kaluriküla see, et lapikest Võrtsjärve liivaranda ümbritseb ühelt poolt järv ja teiselt poolt Arumetsa raba.

Maismaaga ühendavat teed ei ole, kohale saab ainult vett mööda. Olemas on sobivad ruumid nõupidamisteks ja koolitusteks, võimalused välikokkutulekuteks ning vabama õhkonnaga ürituste läbiviimiseks suvel. Aktiivseks puhkuseks on ujumiskoht, palliplatsid, saun, kanuud, sõudepaat ja õngitsemise võimalused. Vesiskuurid etetellimisel.

Arumetsa holiday village is located on the western shore of Võrtsjärv, 1,5 kilometres to the south from the mouth of the River Öhne, in a naturally beautiful and peaceful place. The former fishermen' village is unique due to the fact that the sandy beach of Võrtsjärv is surrounded by the lake on one side, and by Arumetsa bog on the other.

There is no connecting mainland road, the only possibility to get to the place is by waterway. The holiday village has suitable rooms for meetings and training seminars, possibilities for out-door reunions and for the organisation of summer events in a more relaxed atmosphere. For an active holiday, there is a swimming area, fields for ball games, a sauna, canoes, rowing boats and fishing possibilities. It is necessary to book in advance if you want to use a water scooter.

TARVASTU LINNAVESKI

TARVASTU FORTIFIED STRONGHOLD

Mustla, Viljandi maakond

Mustla borough, Viljandi county

Tel/Phone: 372 43 66 478; 372 52 04 178

E-MAIL: linnaveski@hotmail.ee

Kalapüük, haagissuvilad, kanuude laenutus, giiditeenus ordulinnuses, telkimine, peremajutus.

Fishing, caravan grounds, canoe rent, guide to Order Castle, camping, accommodation in household.

KÕRGEMÄE TURISMITALU

KÕRGEMÄE GUESTHOUSE

70102 Tusti küla, Viiratsi vald, Viljandi mk.

70102 Tusti village, Viiratsi municipality, Viljandi county

Tel/Phone: 372 43 59 567; 372 52 93 478

www.zone.ee/korgemae

Majutus, toitlustus, tennis, saun.

Accommodation, catering, tennis, sauna.

VELDEMANI PUHKEMAJA

Vaibla küla, Kolga- Jaani vald, Viljandi mk.

Tel/Phone: 372 56 577 604

E-MAIL: valdemani@hotmail.com

www.hot.ee/veldemani

Majutus ~50, suitsusaun, konverentsisaal, palliplatsid, sõudepaat, mootorpaat, purjekad, purjelauad, telkimine.

Accommodation ~50, smoke sauna, conference hall, sportsgrounds, sailing, motor boats, camping.

VANASAUNA PUHKEMAJA

VANASAUNA GUESTHOUSE

Valma, Viiratsi vald, Viljandi mk.

Tel/Phone: 372 52 77141

E-MAIL: info@vanasauna.ee

www.vanasauna.ee

Majutus (6 in + lisavoodid), autokaravani parkla, saun, telkimis- ja grillplats, aerupaat, ettetellimisel lõbusõit kaluripaadiga, talvel jääalune kalapüük.

Fishing, lake tours, camping, sauna, accommodation for 6 persons, extra beds available, caravan parking, boat rental.

OÜ MERTS AM MERTS Ltd

Pikasilla küla, Põdrala vald, Valgamaa

Tel/Phone: 372 50 55783; 372 52 55783

E-MAIL: merts@hotmail.ee

www.zone.ee/merts

Kanuumatkad Väike-Emajõe ja Öhne jõel.
Canoe trips on rivers.

VAIBLA KÄMPING

VAIBLA CAMPING

Vaibla küla, Kolga- Jaani vald, Viljandi mk.

Tel/Phone: 372 50 49102

E-MAIL: vaibla.kamping@mail.ee

Majutus Võrtsjärve kaldal Vaiblas, Tartu-Viljandi mnt. 42-l km-l kaasaegses palksuvilas max 6 inimesele, koos sauna, ja köögiga. Vaade järvele. Sobiv paik perepuhkuse veetmiseks.

Accommodation in private cabin max for 6 person, includes sauna and kitchen, view to the lake. Convenience for families.

JÄRVEÄÄRE MATKAMAJA JÄRVEÄÄRE HIKER- HOUSE

Ulge, Kolga- Jaani, Viljandi mk.
Ulge village, Kolga- Jaani Municipality, Viljandi county

Majutus ~30, telkimine, saun.
Beach, accommodation, camping, sauna.

MELESKI KLAASIKOGU MELESKI GLASS-MUSEUM

Meleski, Kolga-Jaani vald, Viljandimaa
Tel/Phone: 243 59468; 253 958 789
E- MAIL: meleskirk@hotmail.ee

Väike eramuuseum-kogu sisaldab üle 1000 eksponaadi nii kohapeal valmistatud klaastoodetest kui ka vabrikuga seotud esemetest.

A little private glass-museum contains over 1000 display units made in Rõika-Meleski Glass Manufactory.

VÕRTSJÄRVE KÜLASTUSKESKUS - JÄRVEMUUSEUM LAKE VÕRTSJÄRV VISITOR CENTRE- LAKE MUSEUM

Tel/Phone: 372 52 75630;
E- MAIL: silvia@vortsjarv.ee; jaaneen@ut.ee
www.vortsjarv.ee

Võrtsjärve Külastuskeskus asub Võrtsjärve idakaldal Eesti Maaülikooli limnoloogiakeskuse ruumides. Hoones tegutseb infopunkt, järve muuseum ja sisevete hariduskeskus.

Lake Võrtsjärv Visitor Centre is situated on the East shore of the lake, in the building of the Estonian University of Life Sciences, Limnological Centre. There tourist information centre, lake museum and educational centre for inland waterbodies is operating in the building.

JÕEORU VILLA

Tänassilma, Viiratsi vald, Viljandimaa
Tel/Phone: 372 432 7171; 372 526 9468
Majutus, Accommodation

foto Võrtsjärve Sihnastus

Kalepurjekas Võrtsjärvel

KALEPURJEKA KRUIISID KALESHIP CRUISES

Kontakt ja tellimine

Contact and reservations

Võrtsjärve Sihtasutus

Lake Võrtsjärv Foundation

Rannu 61101, Tartumaa

silvia@vortsjarv.ee

tel. + 37 252 75630

Kalepurjekas ja selle meeskond ootab grupe broneerimise alusel Võrtsjärvele lõbu- või huvisõite tegema. Kogenud kapten ning pootsman räägivad teile kaleehitusest, purjetamisest, traalpüügist ning viivad teid vastavalt grupi soovidele Võrtsjärve kaugematesse soppidessegi. Külastada saab Järvemuuseumi ja limnoloogikeskust, jalutada mööda looduskaueneid matkaradasid, näha hiiglaslikke liivakivipaljandeid, kirikuid, mõisahooneid ning vesiveskeid. Päeva saab kirjumaks muuta ka eht kalameheliku söömajaga Tondisaarel asuval puhkealal. Soovi korral saadab teid giid.

Grupi suurus: kuni 20 inimest

Kestvus: kokkuleppel

Toimumisaeg: broneerimise alusel

Alguspunkt: kokkulepitud Võrtsjärve laevatata punkt.

Kaleship and its crew awaits groups of up to 20 people to come and enjoy Lake Võrtsjärv and the traditional sailing ship for pleasure and study cruises. The duration and program are open to the groups wishes. The experienced captain and first mate will tell you about the building and navigation of kaleship, about trawling and will take the groups to the furthest corners of Lake Võrtsjärv. It can be a study cruise to the Centre for Limnology, the Lake Museum or a nature cruise to see the huge denudations and walk on the various hiking trails, or a pleasure cruise to relax on the islands and see the sights ranging from old mills to fancy manors.

Duration: on prior agreement

Time: on prior agreement

RATTAMATK

Elu ümber Võrtsjärve

BICYCLE TRIP

Life around Lake

Võrtsjärv

KONTAKT CONTACT

61101 Rannu, Tartumaa

Tell/Phone: 37252 98 561;

E-MAIL: Jaanika@vortsjarv.ee

Kodulehekülg: <http://www.vortsjarv.ee>

Seda, et Võrtsjärv on Baltimaade järvede hulgas suuruselt teisel kohal, teab meist igaüks. Mis aga tegelikult järvel ja selle lähipiirkonnas toimub, saate rohkem teada, kui ühinete Võrtsu ümbruse rattamatkaga, mis toimub igal aastal juuli viimasel nädalavahetusel.

AEG: juuli viimane nädalalõpp, eelregistreerimine vajalik.

GRUPI SUURUS: max. 130 inimest

ORGANISAATOR: Võrtsjärve SA, kontaktisik Jaanika Kaljuvee

Everyone knows that Võrtsjärv is the second largest lake in the Baltic countries, but you will learn more about what actually takes place on the lake and its vicinity when you participate in the annual bicycle trip around Lake Võrtsjärv, which takes place every year during the last weekend in July.

KONTAKTID CONTACTS

VÕRTSJÄRVE SIHTASUTUS LAKE VÕRTSJÄRV FOUNDATION

Rannu, 61101, Tartumaa

Tel: 37252 98 561; 37252 75 630; fax 372 7 356 084

E-mail: Jaanika@vortsjarv.ee

<http://www.vortsjarv.ee>

EESTI MAAÜLIKOOLO, PÕLLUMAJANDUS- JA KESKKONNAINSTITUUT, LIMNOLOOGIAKESKUS ESTONIAN UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES, INSTITUTE OF AGRICULTURE AND ENVIRONMENTAL SCIENCES, LIMNOLOGICAL CENTRE

Rannu vald,

61101 Tartumaa

Tel/Phone 37 27 45 4546

E-mail: info@limnos.ee

<http://www.limnos.ee>

TARTU TURISMIINFOKESKUS TARTU TOURIST INFORMATION CENTRE

Raekoja plats 14 Tartu 51004

tel/faks: + 372 744 2111

E-mail: infovisittartu.com

<http://www.visittartu.com>

VALGA TURISMIINFO VALGA TOURIST INFORMATION CENTRE

Kesk 11, 68203 Valga

tel/faks 7661 699

E-mail: valga@visitestonia.com

<http://www.visitestonia.com>

VILJANDI TURISMIINFO TARTU TOURIST INFORMATION CENTRE

Vabaduse pl 6, 71020 Viljandi

tel/faks 37 243 30 442

E-mail: viljandi@visitestonia.com

<http://www.visitestonia.com>

TÕRVA-HELME TURISM SA TÕRVA-HELME TOURIST INFORMATION

Valga 1 68605 Tõrva

Tel/phone 37 27663300

E-mail: info@torva.ee

<http://www.torva.ee>

<http://www.helme.ee>

SIHTASUTUS LÕUNA EESTI TURISM SOUTH-ESTONIAN TOURISM FOUNDATION

Kitsas 8

51003 Tartu

Tel/faks: (+ 372) 7 442 271

E-mail: info@southeastonia.info

<http://southeastonia.info>

www.vortsjarv.ee

Materjalid koostas *Compiled by:* Võrtsjärve Sihtasutus, *Lake Võrtsjärv Foundation*

Fotod *Photos:* Arne Ader, Uno Rootsmaa, Võrtsjärve Sihtasutus, Ain Tavita

Esikaane foto *Cover photo:* Arne Ader

Kujundus *Design:* Ain Tavita

Ain Tavita Agentuur 2006

Trükise väljaandmist toetasid: Tartu maavalitsus, Viljandi maavalitsus, Deutsche Bundesstiftung Umwelt, Vaibla Kämping OÜ, Kalasaare OÜ, Waide hotell OÜ, Merts AM OÜ, Rannaküla Tall OÜ, Vanasauna Puhkemaja, Torupillitalu, Kõrgemäe turismitalu, Jõesuu turismitalu

NORGE

SWEDEN

FINLAND

RUSSIA

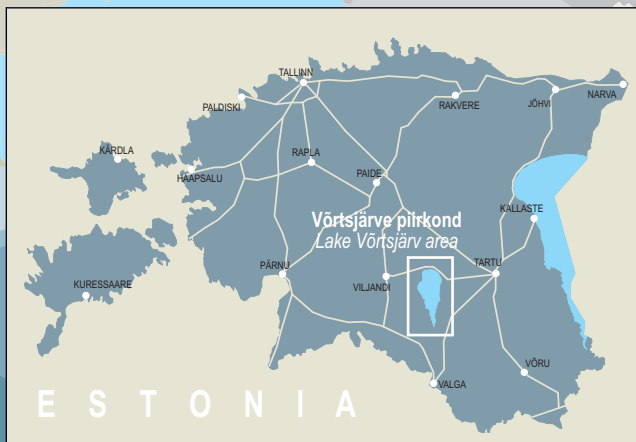
ESTONIA

LATVIA

DANMARK

VÕRTSJÄRVE MATKAJUHT

VÕRTSJÄRV TRAVEL GUIDE

www.vortsjarv.ee